

Lahden kaupungin strategisen valmiussuunnitelman 2022 tiivistelmä

Hyväksytty:

Versionhallinta:

Muutospäivä:		
Muutos:		
Muutoksen tekijä:		

1. Johdanto

Lahden kaupunki toimii asukkaidensa turvallisuuden varmistamiseksi yhteistyössä valtion viranomaisten, yritysten, muiden kuntien, seurakuntayhtymän ja järjestöjen kanssa kaikissa oloissa. Kaupunki huolehtii asukkaille elintärkeiden palvelujen tarjonnan jatkuvuudesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

2. Varautumisen tarkoitus

Lahden varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoite on kaupungin strategiaa tukien turvallisen elinympäristön luominen, kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

Lahden kaupungin varautumistyötä johtaa kaupunginjohtaja yhdessä kaupunginhallituksen kanssa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset.

Varautuminen perustuu valmiuslain (1552/2011), pelastuslain (379/2011) ja muun erityislainsäädännön määräämään varautumisvelvollisuuteen. Ministeriöt, Etelä-Suomen aluehallintovirasto sekä ELY-keskus antavat ohjeita ja määräyksiä varautumisesta.

Lahden kaupungin valmiussuunnitelman strateginen osa sisältää kuvauksen kaupungin varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin, kaupungin elintärkeistä toiminnoista ja uhkamalleista, yhteenvedon yksiköiden valmiussuunnitelmien tavoitteista ja toimenpiteistä sekä linjauksen kriisijohtamisesta eri tilanteissa. Tämä strateginen valmiussuunnitelman tiivistelmä on julkinen.

Palvelualueiden valmiussuunnitelmat ovat luonteensa johdosta salassa pidettäviä. Valmiussuunnitelman strategisen osan lisäksi palvelualueet, taseyksiköt sekä yhtiöt varautuvat häiriö- ja poikkeusolojen kriisijohtamiseen ja tehtäviin omilla valmius-/jatkuvuussuunnitelmilla, pelastussuunnitelmilla, resursoinnilla sekä harjoittelemalla suunnitelmien mukaista toimintaa.

Varautumisessa otetaan huomioon myös ulkoistetut palvelut sekä yhteistyö elinkeinoelämän, muiden kuntien sekä järjestöjen kanssa. Vastuiden siirrossa käytetään esimerkiksi SOPIVA-lausekkeita (sopimukseen perustuva varautuminen).

2.1 Säädöspohja

Kaupunkikonsernin varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaavat muun muassa seuraavat säädökset:

- 1) valmiuslaki 1552/2011
- 2) pelastuslaki 379/2011
- 3) valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011
- 4) laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992
- 5) laki puolustusvoimista 551/2007
- 6) valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 1048/2018
- 7) vesihuoltolaki (119/2001)
- 8) sähkömarkkinalaki (588/2013)

2.2 Kaupungin johtaminen

Kaupungin eri toimintojen johtaminen säädösten mukaan muodostaa toiminnan pohjan kaikissa olosuhteissa. Poliittiset toimielimet kutsutaan koolle lain edellyttämällä tavalla. Tarvittaessa kaupungin toiminnasta vastaavat valtuusto, hallitus ja muut toimielimet saadaan kokoon erillisen suunnittelun mukaisesti.

Varautuminen on osa normaalia toimintaa ja johtamista. Kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista häiriötilanteissa, tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein. Varautumisesta ja kriisijohtamisesta vastaavat ne toimijat, joiden velvollisuutena on muutoinkin kaupungin toiminnan ohjaaminen.

2.3 Viestintä

Häiriötilanteessa ihmisten tiedon tarve kasvaa. Mitä nopeammin ja avoimemmin tiedotetaan, sitä vähemmän väävät tiedot ja huhut leviävät.

Häiriötilanteissa viestintävastuut ovat niillä henkilöillä, joilla ne ovat normaalisti. Kaupungin tehtävänä on viestiä häiriötilanteen aiheuttamista toimenpiteistä ja niiden muutoksista.

3. Lahden kaupungin avaintoiminnot

Lahden kaupungin avaintoimintojen luettelo noudattelee yhteiskunnan turvallisuusstrategian (Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017) linjausta, jonka mukaan strategiassa kuvatut elintärkeät toiminnot ovat lähtökohta varautumisen suunnittelulle kaikilla toimintatasoilla.

Pitkäkestoisten ja vakavien häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varalle on määritelty kaikissa tilanteissa ylläpidettävät kaupungin avaintoiminnot:

- 1) Vesi- ja jätevesihuolto
- 2) Sairaanhoidto. Vuoden 2023 alusta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.
- 3) Sosiaalihuolto. Vuoden 2023 alusta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.
- 4) Päivähoito
- 5) Perusopetus
- 6) Häiriötilanteen edellyttämä kaupungin ruokahuolto
- 7) Keskeisten rakennusten ylläpito ja sähkönvarmistus
- 8) Ympäristöterveydenhuolto
- 9) Jätehuolto
- 10) Kaupunginjohtajan sekä kaupunginhallituksen operatiivisen johtamisen ja päätöksenteon turvaaminen
- 11) Viestintä ja riittävä tilannetieto
- 12) Palkanmaksu ja taloushallinto
- 13) Pakkaskaleilla erikseen määriteltyjen kiinteistöjen lämmityksen varmistaminen
- 14) Katujen hoito ja tarvittaessa tärkeiden pihojen auraus
- 15) Tietotekniikan varmistaminen
- 16) Päivittäistavarahuollon varmistaminen ja säännöstely.

Jokainen avaintoiminnosta vastaava taho varmistaa osaltaan toimintojen jatkuvuuden.

4. Uhkamallit ja riskikohteet

Kaupunkitasoinen varautumisen ja valmiussuunnittelun perusta muodostuu avaintehtävien priorisoinnin lisäksi tunnistetuista uhkamalleista ja arvioituista riskeistä. Uhkamallit ja riskiluokitukset perustuvat kansalliseen riskiarvioon (2018), alueelliseen riskiarvioon ja kaupunkitasoiseen riskiarvioon.

Edellä mainittujen asiakirjojen uhkamalleista kaupungin valmiussuunnitteluun on valittu seuraavat riskit, jotka uhkaavat erityisesti aiemmin mainittujen avaintoimintojen toteuttamista:

- 1) Voimahuollon vakavat häiriöt – Sähkö, polttoaine
- 2) Tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt – Kyberuhkat
- 3) Yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt – Vesihuolto, logistiikka, infra
- 4) Elintarvikehuollon vakavat häiriöt
- 5) Rahoitus ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt
- 6) Väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
- 7) Suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat
- 8) Terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
- 9) Rajaturvallisuuden vakavat häiriöt – Laajamittainen maahantulo
- 10) Hybridiuhat ja sotilaallisen voiman käyttö

4.1. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutus toimintaan

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian tarkoittamia turvallisuustilanteita ovat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot.

Valmiuslain mukaisten poikkeusolojen aikana tehtävät lisääntyvät seuraavilla kaupungin toimijoilla:

- kaupunginhallitus
- konsernihallinto, erityisesti talous ja viestintä
- kaupunkiympäristön palvelualue
- sivistyksen palvelualue, erityisesti päivähoido ja opetus

Muilta osin tehtävät pysyvät ennallaan tai vähenevät. Konserniyhtiöstä energian, veden ja asumisen merkitykset kasvavat. Myös sosiaali- ja terveystoimen tehtävät lisääntyvät selvästi.

4.2. Väestön toimintakyky ja palvelut

Yhteiskunnan toimivuus edellyttää sekä riittävää sosiaaliturvaa että sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka turvataan yhteiskunnan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Häiriötilanteissa kiireellisten palvelujen tarve korostuu, koska kriisit aiheuttavat lähes aina potilaita, sosiaalitoimen asiakkuuksia ja avun tarvetta.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän (vuoden 2023 alusta hyvinvointialueen) vastuulla on, että ihmiset saavat kaikissa tilanteissa toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta kiireelliset ja välttämättömät palvelut asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta.

Kaupungin keskeisten opetuspalvelujen häiriötön jatkuminen turvataan varhaiskasvatuksesta aikuiskoulutukseen. Muun muassa ympärivuorokautisen päivähoidon lisäämiseen varaudutaan erityisesti pitkäkestoisissa häiriötilanteissa.

Opetustoiminnan jatkuminen ja koulutusjärjestelmän perusrakenteiden toimivuus sekä koulujen mahdollisuudet onnistua kasvatustehtävässään turvataan.

4.3. Henkinen kriisinkestävyys

Henkisellä kriisinkestävyydellä tarkoitetaan yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan sekä kansakunnan kykyä kestää kriisitilanteiden aiheuttamat henkiset paineet ja selviytyä niiden vaikutuksilta. Henkinen kriisinkestävyys ilmenee tahtona toimia itsenäisyyden, väestön elinmahdollisuuksien ja turvallisuuden ylläpitämiseksi kaikissa turvallisuustilanteissa. Kulttuuri on keskeinen osa ihmisen identiteettiä ja omanarvontuntoa muovaava tekijä.

Henkistä kriisinkestävyttä ylläpidetään kasvatuksen, opetuksen, viestinnän, hengellisen toiminnan ja kulttuuriomaisuuden suojelun avulla. Koulutuksella kehitetään kansalaisten yhteisvastuullisuutta, medialukutaitoa ja maanpuolustustahtoa sekä vahvistetaan yhteistyötä kriisinkestävyttä voimistavan kansalaistoiminnan kanssa.

5. Muut tehtävät

Normaalioloissa koulutetaan johtajat sekä erityishenkilöstö. Lahden kaupungin palvelualueiden ja yhtiöiden toimintaan liittyvästä valmiuskoulutuksesta vastaavat palvelualueita ja yhtiöitä johtavat henkilöt.

Varautumiskoulutusta tuottavat ja järjestävät muun muassa Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Pelastusopisto, Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Suomen puolustusvoimat, vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt ja Suomen Punainen Risti. Kaupunki järjestää tarvittaessa omaa sisäistä koulutusta. Poikkeusolojen henkilövaraukset, jolla myönnetään vapautus aseellisesta palveluksesta, tehdään asevelvollisuuslain nojalla. Yhtiöiden vastuulla on huolehtia tarvittavista aliurakoitsija- ja ajoneuvovaruksista.

Väestön siviilisuojelumateriaalia (VSS-materiaali) tarvitaan kiinteistön suojaamistoimenpiteissä ja palvelualueiden tuotannon ylläpitämisessä. Kiinteistökohtainen materiaali on lueteltu kiinteistön pelastussuunnitelmassa ja materiaali sijoitettuna väestösuojaan. VSS-materiaalin hankinnoista sekä varastoinnista vastaavat palvelualueet tai yhtiöt itsenäisesti.

Henkilöstön valmius toimintaan häiriö- ja poikkeusoloissa varmistetaan koulutuksen ja harjoittelun avulla.

Häiriötilanteen sattuessa laaditaan tilanteen vaatiessa kriisibudjetti kaupungin normaaliajan talousarvion pohjalta. Kriisibudjetin hyväksyy kaupunginvaltuusto. Tärkeimpien toimintojen ja väestönsuojeluorganisaation tehokkaan työskentelyn turvaamiseksi varoja keskitetään ja vähemmän tärkeitä toimintoja supistetaan.

